

B3

Editor: Hayatul Cholsy
Yeni Artanti
Arya Seta

**LE FRANÇAIS EN INDONESIE FACE A LA MONDIALISATION
(BAHASA PRANCIS DI INDONESIA MENGHADAPI GLOBALISASI)**

**ACTE DU SEMINAIRE INTERNATIONAL
(PROSIDING SEMINAR INTERNASIONAL)**

YOGYAKARTA, LE SAMEDI, 08 OCTOBRE 2011

APFI

ASSOCIATION DES PROFESSEURS DE FRANÇAIS D'INDONESIE
PERHIMPUNAN PENGAJAR BAHASA PRANCIS SELURUH INDONESIA

**LE FRANÇAIS EN INDONESIE FACE A LA MONDIALISATION
(BAHASA PRANCIS DI INDONESIA MENGHADAPI GLOBALISASI)**

**ACTE DU SEMINAIRE INTERNATIONAL
(PROSIDING SEMINAR INTERNASIONAL)**

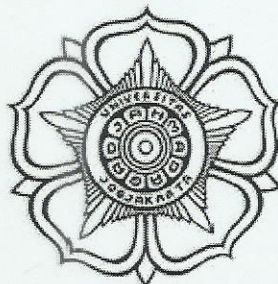
YOGYAKARTA, LE SAMEDI, 08 OCTOBRE 2011

APFI

**ASSOCIATION DES PROFESSEURS DE FRANÇAIS D'INDONESIE
PERHIMPUNAN PENGAJAR BAHASA PRANCIS SELURUH INDONESIA**

Ce seminaire est sponsorisé par:

**MGMP
YOGYAKARTA**

Perpustakaan Nasional: Katalog Dalam Terbitan (KDT)

**LE FRANÇAIS EN INDONESIE FACE A LA MONDIALISATION
(BAHASA PRANCIS DI INDONESIA MENGHADAPI GLOBALISASI)**

Editor : Hayatul Cholsy
Yeni Artanti
Arya Seta

Cet. I -- Yogyakarta: Oktober 2011

ASSOCIATION DES PROFESSEURS DE FRANÇAIS D'INDONESIE (APFI)
PERHIMPUNAN PENGAJAR BAHASA PRANCIS SELURUH INDONESIA

ACTE DU SEMINAIRE INTERNATIONAL
(PROSIDING SEMINAR INTERNASIONAL)

x + 236 hlm; 21 x 29 cm

ISBN 602-19066-2-0
978-602-19066-2-0

**LE FRANÇAIS EN INDONESIE FACE A LA MONDIALISATION (BAHASA PRANCIS DI INDONESIA
MENGHADAPI GLOBALISASI)**

Editor : Yeni Artanti
Cetakan Pertama : Oktober 2011
Penerbit : Association Des Professeurs De Français D'indonesie (APFI) - Perhimpunan Pengajar
Bahasa Prancis Seluruh Indonesia
Alamat : Jurusan Pendidikan Bahasa Prancis Fakultas Bahasa dan Seni Universitas Negeri
Yogyakarta

Discours du président APFI antenne Yogyakarta

Préface

Après avoir été organisé par Jakarta, c'est maintenant le tour de l'Association des Professeurs de Français d'Indonésie (APFI) Antenne Yogyakarta à préparer le séminaire annuel de cette association professionnelle ; ceci est le deuxième séminaire international organisé par l'Antenne Yogyakarta. Le thème « Le Français en Indonésie face à la Globalisation » a été choisi pour embrasser les différentes réflexions des praticiens du français en Indonésie, ou ailleurs, dans le domaine.

Toutes les communications sont rassemblées dans ce livre et publiées afin qu'elles ne soient pas seulement l'objet des discussions pendant le séminaire mais qu'elles deviennent aussi une source d'inspiration plus vaste, plus profonde et utile à tous.

Je remercie toutes les bonnes volontés sans lesquelles ce séminaire n'aurait pas pu voir le jour.

Bonne lecture

28 septembre 2011

Laddy Lesmana

Président de l'APFI Antenne Yogyakarta

Remerciement

Nous sommes très honorés d'être fiés d'organiser ce séminaire et d'accueillir des collègues internationaux, les représentants de l'APFI de toutes l'Indonésie, et d'autres invités qui montrent leur enthousiasme de participer à cette rencontre annuelle portant aujourd'hui sur le thème "*le français en Indonésie face à la mondialisation*".

Assisté par plus de 250 participants et 27 intervenants, ce séminaire international constitue une des manières d'exprimer les idées et de prendre les actions nécessaires en faveur de l'essor du français en Indonésie.

En raison de la pertinence des questions qui seront abordées au cours de ce séminaire, nous réunissons des intervenants qui porteront de différents intérêts aux conséquences linguistiques de la mondialisation des échanges et, en particulier, des échanges d'information.

La réalisation de ce séminaire a été rendue possible grâce à l'appui des trois institutions: UNY, LIP, et UGM, notamment en ce qui concerne du financement et de la gestion du comité technique. A cette occasion, je remercie sincèrement le Département du français de FBS UNY, le Département des lettres de FIB UGM, et le LIP par toute la disponibilité technique au cours de la préparation du comité.

Je remercie tout particulièrement la FBS, UNY par le bienveillant appui de son doyen et de la direction du département du français, qui nous a autorisés d'utiliser des salles de séminaire de FBS et un coin du bureau pour la secrétariat du comité. Je remercie également tous les collègues à FBS, UNY, à FIB, UGM, au LIP et à MGMP par leurs efforts et leurs soutiens inestimables.

Je remercie amplement les étudiants et toutes les personnes qui ont grandement facilité le travail du comité, tant pour la préparation que pour l'organisation de ce séminaire aujourd'hui. Je remercie sincèrement tous les intervenants de leur soutien amical et professionnel.

Je suis persuadée que vos travaux constitueront une importante source d'inspiration pour tous ceux et celles qui s'intéressent à l'avenir de la langue française, et en particulier dans le domaine de la didactique du français. En terminant, j'aimerais vous partager une citation de Lautréamont, qui exprime l'avenir de la langue française dans *Poésies*

"Les chef d'œuvre de la langue française sont les discours de distribution pour les lycées, et les discours académiques".

Je vous souhaite un très bon séminaire.

Yogyakarta, 8 octobre 2011

Herman MIRIL

Président du Comité du Séminaire international APFI 2011

DAFTAR ISI

1.	L'IMPORTANCE DU FRANÇAIS DANS LE DEVELOPEMENT DU SCIENCE HISTORIQUE EN INDONÉSIE Djoko Marihandono	1
2.	LAPOLITIQUE LINGUISTIQUE DE L'ASSOCIATION DES NATIONS DE L'ASIE DU SUD-EST COMME FAVORISANT LE MULTILINGUISME Sombat Khruathong	7
3.	YOUTUBE: SUPPORT ALTERNATIF DE LA PRESENTATION DU COURS DE LA CIVILISATION DANS L'ENSEIGNEMENT DE LA LANGUE FRANCAISE EN INDONESIE Agoes Soeswanto	15
4.	LE TEXTE LITTERAIRE UN MODELE POUR ENSEIGNER LA LANGUE FRANÇAISE Alice Armini	29
5.	ENSEIGNEMENT DU FRANÇAIS LANGUE PROFESSIONNELLE EN MÉTIER DU TOURISME A L'UNIVERSITAS NEGERI YOGYAKARTA Ch. Waluja Suhartono	39
6.	POLA KESALAHAN BERBAHASA PRANCIS DALAM TULISAN MAHASISWA SEBAGAI BAHAN PENYUSUNAN TES DIAGNOSTIK Dwiyanto Djoko Pranowo	49
7.	UTILISATION DE LA TECHNIQUE COOPERATIVE DE STAD BASEE SUR INTERNET DANS L'APPRENTISSAGE DE LAPRODUCTION ECRITE Meyrani Siahaan	57
8.	NIVEAU DE LANGUE EN FRANÇAIS Norberta Nastiti Utami	65
9.	ELABORATION DE REFERENTIEL DES COMPETENCES POUR LES ETUDIANTS DE LA SECTION DE FRANÇAIS DES AFFAIRES DE L'UNIVERSITE RAJABHAT CHANDRAKASEM – BANGKOK, THAÏLANDE Piyajit Sungpanich	71
10.	L'APPROCHE ALGO-HEURISTIQUE DANS L'APPRENTISSAGE DES CONNECTEURS Siti Sumiyati	75
11.	EFEKTIVITAS MEDIA PEMBELAJARAN BAHASA PRANCIS BERBASIS KOMPUTER PADA MATA KULIAH BAHASA PRANCIS 1 DI STBA LIA YOGYAKARTA Sri Endah Setia Rini	85
12.	STRATEGIES D'APPRENTISSAGE DE LA PRODUCTION ET DE LA COMPREHENSION ORALES: ENJEU DE L'AUTONOMIE D'APPRENANT Herman	93
13.	APPRENTISSAGE DE LA GRAMMAIRE EN CONTEXTE LITTERAIRE A TRAVERS LE MODELE INQUIRY BASE SUR INTERNET Fauzi	103
14.	DEVELOPING FRENCH LEARNING ACTIVITIES IN LANGUAGE MULTIMEDIA LABORATORY Tri Kusnawati	113
15.	LE PROJET FINAL DU COURS DE PRODUCTION ORALE: UNE INTERPRETATION DE L'APPROCHE ACTIONNELLE Mohamad Syaefudin	123

16. ANALYSE CONSTARSTIVE DES CONSONNES FRANÇAISES ET INDONÉSIENNES
Isda Pramuniati
17. PADANAN VERBA BAHASA PRANCIS DALAM BAHASA INDONESIA (Sebuah Studi Kasus Penerjemahan)
Mahriyuni
18. KONSTRUKSI *DETERMINANT* PADA FRASA NOMINA BAHASA PRANCIS DAN BAHASA INDONESIA (Analisis Contrastif Gramatical)
Roswita Lumban Tobing
19. TRAVAILLER EN FRANÇAIS DANS DES MUSEES EN THAÏLANDE LE CAS DES ETUDIANTS THAÏLANDAIS DE L'UNIVERSITE NARESUAN
Sirapach Chanchaowat
20. TINDAK TUTUR ILOKUSI DIALOG-DIALOG DALAM BUKU AJAR *CAMPUS I*
Siti Perdi Rahayu
21. SUPERIORITAS MASKULIN DALAM BAHASA PRANCIS DAN BAHASA INDONESIA: SEBUAH STUDI KOMPARATIF
Wiwid Nurwidyohening
22. PROBLEMES DE TRADUIRE UNE OEUVRE LITTERAIRE LE CAS DE *THERESE DESQUEYROUX*, UN ROMAN DE FRANCOIS MAURIAC
Soemarwati Kramadibrata Poli
23. LE DYNAMIQUE DE L'ADOPTION DES EPISTEMOLOGIES FRANÇAISES DANS DES LITTERATURES ET DES DISCOURS DE SAVOIR UNIVERSITAIRES INDONESIENS
Wening Udasmoro
24. NEGOSIASI IDENTITAS INTERKULTURAL DALAM FILM *L'AUBERGE ESPAGNOLE* DAN *LES POUPÉES RUSSES*: SEBUAH TINJAUAN SEMIOTIKA
Wulan Tri Astuti
25. TI DALAM PEMBELAJARAN BAHASA PRANCIS: PELUANG ATAU ANCAMAN?
Rohali

POLA KESALAHAN BERBAHASA PRANCIS DALAM TULISAN MAHASISWA SEBAGAI BAHAN PENYUSUNAN TES DIAGNOSTIK

Dwiyanto Djoko Pranowo

Jurusan Kependidikan Bahasa Prancis Universitas Negeri Yogyakarta

Abstrak

Artikel ini bertujuan untuk memaparkan kecenderungan kesalahan berbahasa Prancis yang dibuat oleh mahasiswa dalam tugas menulis. Melalui kategorisasi kesalahan dan kuantifikasi dapat dilihat pola kesalahan dan frekuensinya. Pemaparan pola kesalahan ini diharapkan dapat digunakan sebagai acuan penyusunan tes diagnostik untuk kepentingan peningkatan ketercapaian tujuan pembelajaran bahasa Prancis.

Data kesalahan berbahasa diperoleh melalui tugas menulis (*writing task*) yang dikerjakan oleh sampel mahasiswa jurusan Pendidikan Bahasa Prancis Universitas Negeri Yogyakarta semester II, IV, VI, dan VIII. Dari sampel responden terkumpul 105 tulisan. Dengan bantuan dua dosen dan satu *native speaker* tulisan tersebut diidentifikasi kesalahan-kesalahan yang terjadi dan selanjutnya dikategorisasikan dan dihitung frekuensi kemunculannya. Dari sampel tulisan yang terdiri lebih dari 15.000 kata dan 1.300 lebih kesalahan dapat dimanfaatkan bagi pengajar untuk mengembangkan tes untuk keperluan pembelajaran.

Key words : kesalahan berbahasa, kategorisasi kesalahan, tes diagnostik, bahasa Prancis

A. Pendahuluan

Mempelajari sesuatu termasuk mempelajari bahasa tidak luput dari perbuatan kesalahan. Studi mengenai kesalahan dalam hubungannya dengan pengajaran bahasa perlu dilakukan. Melalui kegiatan kajian kesalahan dapat diungkapkan berbagai hal berkaitan dengan kesalahan berbahasa yang dilakukan oleh pembelajar. Apabila kesalahan-kesalahan itu telah diketahui, dapat digunakan sebagai umpan balik dalam penyempurnaan pengajaran bahasa terutama dalam pengajaran remedial.

Kesalahan berbahasa itu tidak hanya dibuat oleh pembelajar yang mempelajari B2 (bahasa sasaran yang dipelajari pembelajar), tetapi juga yang mempelajari B1 (Bahasa Ibu). Kesalahan berbahasa yang dibuat oleh pembelajar seringkali di luar dugaan. Artinya kesalahan itu ada yang sesuai dengan prakiraan tetapi banyak juga di luar prakiraan pengajar. Ada kesalahan yang disebabkan oleh interferensi, tetapi ada pula yang disebabkan oleh penyamarataan (*overgeneralization*).

Para pakar linguistik dan para pengajar bahasa sependapat bahwa kesalahan berbahasa itu mengganggu pencapaian tujuan pengajaran bahasa. Oleh sebab itu, kesalahan berbahasa yang sering dibuat pembelajar harus dikurangi atau dihapuskan. Analisis kesalahan merupakan suatu proses yang didasarkan pada analisis kesalahan pembelajar atau seseorang yang sedang mempelajari sesuatu, misalnya bahasa. Bahasa yang dimaksud bisa bahasa ibu (misalnya bahasa daerah), bahasa nasional (misalnya bahasa Indonesia), bisa juga bahasa asing.

Analisis kesalahan selalu berangkat dari data yang dibuat oleh pembelajar. Tujuan akhir analisis kesalahan adalah menjelaskan kesalahan dan mengembangkan materi pembelajaran. Analisis kesalahan dalam berbagai bidang perkembangan bahasa diterapkan secara berbeda-beda. Bahasa dipandang sebagai pengembangan alami pengalaman pembelajar dengan perantara bentuk-bentuk tata bahasa sebelum struktur bahasa orang dewasa atau penutur asli dikuasai. Oleh karena itu, analisis kesalahan memusatkan perhatian pada mengamati sifat-sifat perkembangan dan kontruksi yang berubah tidak

dipandang hanya sebagai kekeliruan tetapi merupakan rangkaian tahap menuju bentuk akhir gramatikal (Corder, 1981; Dulay, Burt & Krashen, 1982; Gleason, 1989; Gorbet, 1979; McLaughlin, 1984). Menurut Gorbet (dalam Conroy, 1996:22): *"The theory of error analysis proposes that in order to learn a language, a person creates a system of 'rules' from the language data to which he is exposed; and this system enables him to use it....The basic task of error analysis is to describe how learning occurs by examining the learner's 'output'".*

Analisis kesalahan dapat diterapkan pada hasil tulisan atau ucapan. Selain itu dapat pula diterapkan pada bahasa reseptif melalui analisis kesalahan membaca (*miscue*) Goodman (dalam Conroy, 1996:22) menerjemahkan istilah *'miscue'* sebagai *'any deviation from the text'* (segala penyimpangan dari teks). Meskipun pembaca yang baik melakukan kesalahan ketika ia membaca, sebagian besar dari mereka tidak mempengaruhi makna (semantik) atau sintaksis (Wixson, 1979). Analisis kesalahan berasumsi bahwa anak memperoleh bahasa secara alami dengan mengembangkan hipotesis tentang bahasa. Dengan asumsi ini maka analisis kesalahan membaca, menulis dan berbicara dapat menjadi alat untuk mengamati dan menggambarkan proses dan menunjukkan apakah pemerolehan bahasa kedua terjadi secara bersama-sama.

Pada masa sekarang, analisis kesalahan menggunakan berbagai variasi teknik untuk mengidentifikasi, mengklasifikasi dan menterjemahkan secara sistematis kesalahan yang dibuat oleh pembelajar bahasa dan membantu mengidentifikasi kekurangan dan/atau mendukung teori belajar bahasa seperti analisis kontrastif. Analisis kesalahan merupakan salah satu penanda karakteristik kalimat atau ujaran yang menyimpang dari norma dan merupakan alat yang sangat berguna untuk menjelaskan proses belajar bahasa. Oleh karena itu, kehadiran kesalahan telah digunakan oleh para peneliti untuk mengklasifikasikan tipe kesalahan yang berbeda, variasi linguistik, dan juga untuk menjelaskan sebab-sebab kesalahan (Pinker, 1986:54 dalam Hoornstra, 2002:34). Tanpa itu, para ahli bahasa dan pengajar hanya memiliki dasar yang sedikit untuk memahami proses pembelajaran bahasa. Mereka akan kesulitan menggambarkan bahasa pembelajar yang benar, kesalahan (idiosinkratis) dialek, interbahasa, sistem, dan kompetensi transisional. Dengan demikian analisis kesalahan (satu tipe analisis linguistik) mengandung suatu kegiatan membandingkan antara kesalahan yang dilakukan dalam bahasa sasaran dan bahasa sasaran itu sendiri.

Pembelajar bahasa Prancis sebagai bahasa kedua/bahasa asing tentu tidak dapat lepas dari kesalahan berbahasa. Apabila beberapa pembelajar memiliki kesamaan bahasa pertama, diduga akan ada kesalahan berbahasa yang identik karena pengaruh (interferensi) bahasa pertama ke dalam bahasa kedua/asing. Kesalahan tersebut dapat diidentifikasi dan dipolakan kecenderungannya dan sangat bermanfaat dalam meningkatkan keefektifan pembelajaran bahasa Prancis.

Tes diagnosis seyogyanya sesuai dan dikembangkan berdasarkan tujuan pembelajaran. Melalui tes diagnostik kelebihan dan utamanya kelemahan pembelajar pada materi tertentu dapat terungkap/terdeteksi. Butir-butir yang tercakup dikembangkan berdasarkan kecenderungan kesalahan yang dibuat oleh pembelajar. Untuk itu dalam pengembangan tes seharusnya dimulai dengan kegiatan analisis kesalahan bahasa yang dilakukan melalui penelitian yang mendalam terhadap kecenderungan kesalahan yang muncul pada pembelajar.

B. Pembahasan

Mengenai klasifikasi kesalahan bahasa, O'Grady (dalam Setya Tri Nugraha, 2000: 5) mengklasifikasi kesalahan menurut sistem gramatikal yang meliputi: fonologi, morfologi, sintaksis, dan semantik, serta klasifikasi kesalahan karena adanya penghilangan, penambahan, dan penggantian bentuk-bentuk tertentu. Senada dengan O'Grady, Tarigan menyatakan bahwa kesalahan bahasa sering dijumpai dalam pembelajaran bahasa, baik pembelajaran bahasa kedua atau juga dalam pembelajaran

bahasa pertama. Untuk itu, diperlukan suatu prosedur untuk mengurangi atau bahkan menghilangkan sama sekali kesalahan-kesalahan tersebut.

Menurut Brown (2000:227) ada empat tahap perkembangan sistem bahasa bentukan pembelajar, yaitu (1) kesalahan acak (*random error*), (2) kemunculan bahasa pembelajar, (3) sistematis, dan (4) stabilisasi. Kesalahan itu terjadi dalam bentuk dan sebab yang bermacam-macam. Burhan Nurgiyantoro (2001:192) mengatakan bahwa kesilapan (kesalahan) yang disebabkan oleh kompetensi kebahasaan pembelajar biasanya bersifat sistematis dan terjadi pada tempat-tempat tertentu, yang umumnya menunjukkan tingkat kemampuan kebahasaan pembelajar. Oleh karena itu, dengan melihat jenis dan tingkat keparahan dapat diperkirakan seberapa tinggi tingkat kemampuan kebahasaan pembelajar. Kesalahan biasanya bersifat konsisten dan dapat diramalkan daerah-daerahnya yang rawan.

James (1998: 129 -172) membagi kesalahan bahasa dalam 3 (tiga) kriteri, yaitu modalitas, medium, dan level (tingkatan). Modalitas mengacu pada tindakan penutur bahasa sebagai reseptif atau produktif. Reseptif terkait dengan proses kebahasaan yang memandang penutur sebagai penerima informasi. Wujud dari aktivitas ini adalah kemampuan menyimak dan memahami bacaan (*listening and reading*). Sedangkan produktif berarti penutur bahasa aktif memproduksi bahasa dalam menyampaikan idenya; wujudnya adalah kemampuan berbicara dan menulis (*speaking and writing*).

Medium mengacu pada cara bahasa itu dihasilkan atau diterima, yaitu secara lisan atau tulisan. Bila kriteria modalitas dan medium digunakan bersama sama dalam kriteria kesalahan, ada empat keterampilan berbahasa dapat dipandang sebagai tempat munculnya kesalahan yaitu menyimak, berbicara, membaca, dan menulis. (*comprehension orale et ecrite, expression orale et ecrite, / Pemahaman lisan dan tulis, ekspresi lisan dan tulis*).

Kriteria ketiga adalah tingkatan. Menurut James bahasa dibagi menjadi 3 tingkatan, yaitu tingkat substansi, tingkat teks, dan tingkat wacana. Bila pembelajar menggunakan sistem substansi fonologis dan grafologis, yaitu ejaan atau pelafalan, maka kita dapat mengatakan bahwa pembelajar dapat melakukan kesalahan *encoding* dan *decoding*. Kesalahan pada tingkat ini oleh James dikategorikan sebagai kesalahan substansi (*substance errors*). Ketika pembelajar menerapkan sistem leksik-gramatikal bahasa sasaran untuk menyusun teks, kesalahan-kesalahan yang dapat muncul pada tataran ini adalah kesalahan penyusunan atau pemahaman; dan dikategorikan sebagai kesalahan teks (*text errors*). Sedangkan ketika pembelajar bergerak pada tataran wacana, kesalahan yang muncul disebut dengan kesalahan formulasi (*misformulation*) atau kesalahan proses (*misprocessing*); dan kedua kesalahan itu termasuk dalam kategori kesalahan wacana (*discourse errors*).

Menurut James (1998), kesalahan dapat dikategorikan menurut kriteria tertentu. Kalau hanya berupa daftar kesalahan tidak dapat disebut sebagai taksonomi kesalahan. Menurutnya, kriteria seperti atribut pembelajar (jenis kelamin, usia, warga negara, dsb.), latar belakang pendidikan yang dapat memunculkan kesalahan, bukan hal yang eksklusif. Sangat mungkin mengklasifikasikan kesalahan secara bersamaan berdasarkan sejumlah kriteria.

Artikel ini memaparkan jenis kesalahan berbahasa yang dibuat oleh sampel mahasiswa jurusan bahasa Prancis UNY dari semester awal hingga akhir. Responden untuk menjangkau data tentang kesalahan berbahasa diminta untuk membuat karangan pendek antara 80 hingga 250 kata. Tema karangan ditentukan agar kosa kata dan ekspresi yang muncul bervariasi berdasarkan jenis karangan (deskriptif, naratif, argumentatif, dan persuasif). Kesalahan berbahasa yang dijumpai pada 105 karya tulisan responden dapat teridentifikasi sebagai berikut.

1. Kesalahan gramatikal (1093)

Sebagian besar kesalahan muncul pada tataran gramatikal. Kesalahan jenis ini dikelompokkan dalam jenis kesalahan kata sandang (*article*), kata depan (*preposition*), konjugasi kata kerja, kesesuaian kala (*concordance du temps*), penerapan bentuk tunggal-jamak, verba bantu (*auxiliaire*), Determinan, demonstrative, COD – COI, Adjektiva, dan *Genre*.

a. Penggunaan kata sandang (*article*) -15%

Kesalahan penggunaan kata sandang cukup dominan. Kesalahan dapat berupa kelalaian tidak menggunakan kata sandang, kesalahan memilih kata sandang, dan atau kesalahan penambahan kata sandang yang seharusnya tidak perlu. Berikut ini beberapa contoh kesalahan yang dibuat oleh responden. Tanda asterik (*) adalah kalimat salah. Kalimat tak bertanda adalah kalimat pembetulan.

*) *Il y a autre nouveau réglemant.*

il y a un autre nouveau réglemant

*) *J'espère que tu vas bien, et tu peux passer les vacances.*

J'espère que tu iras bien et que tu pourras passer des vacances

*) *C'était la premier l'élection présidentielle direct en Indonésie.*

C'était la première élection directe en Indonésie.

b. Penggunaan kata depan (*preposition*) – 8 %

Kesalahan penggunaan kata depan yang terjadi dalam tulisan responden dapat dikelompokkan menjadi (1) kesalahan pelesapan kata depan, (2) kesalahan pemilihan kata depan, dan (3) kesalahan penambahan kata depan. Contohnya sebagai berikut.

*) *Il nous facilite faire une communication.*

Il nous facilite pour faire une communication.

*) *C'est un plaisir à t'accueille.*

C'est un plaisir de t'accueillir.

*) *Je suis d'accord pour accueillir vous à chez moi*

Je suis d'accord pour accueillir vous chez moi.

c. Konjugasi kata kerja – 8%

Jenis kesalahan pengkonjugasian kata kerja sama banyaknya dengan kesalahan penerapan kata depan (*preposisi*). Jenis kesalahannya meliputi (1) kesalahan karena ketidak sesuaian dengan subjek kalimat. Dalam konstruksi kalimat kala lampau, manakala kata kerja bantu menggunakan "etre" maka konjugasi kata kerja mengikuti jenis kelamin dari subjek. Apabila subjek berjenis femina maka konjugasi kata kerja diakhiri dengan penambahan "e". Namun hal ini sering terabaikan oleh responden. (2) Kesalahan ortografi. Kesalahan konjugasi kelompok ini berupa kesalahan penulisan ejaan seperti pelesapan huruf atau tanda baca. (3) Kesalahan kerancuan kala. Yang termasuk dalam kelompok ini adalah kesalahan pengkonjugasian karena kerancuan antara kaidah pengkonjugasian kala tertentu rancu dengan kala lain. Kerancuan antara konjugasi verba bentuk imparfait dengan kondisional atau future misalnya. Contoh sebagai berikut merupakan contoh dari ketiga kelompok tersebut.

*) *Je suis parti de Jakarta, le lundi à 7h du matin, et arrivé à Yogyakarta.*

Je suis partie de Jakarta, le lundi à 7h du matin, et arrivée à Yogyakarta.

*) *Je la repond en retard.*

Je réponds avec du retard.

*) *Je ne serez pas chez moi.*

Je ne serai pas chez moi

d. Kesesuaian kala – 5%

Kesalahan pada kala kebanyakan berupa kerancuan antara *passé composé* vs *imparfait*, *passé compose* vs *présent*, *imparfait* vs *présent*, *present* vs *future*. Contoh:

*) *Demain Je vais a marché Sukowati, La bas j'achete ...*

Demain je vais au marché Sukowati et j'achèterai ...

*) *Je visite beacoup des places.*

J'ai visité beacoup des places.

e. **Penggunaan Bentuk tunggal/jamak – 7%**

Dalam penulisan bentuk jamak, responden sering membuat kesalahan pada kesesuaian antara subjek kalimat dengan kata benda maupun ajektivanya. Responden banyak kelalaian dalam penambahan penanda jamak. Contohnya sebagai berikut.

*) *Il y a beaucoup de decend dans la rue.*

Il y a beaucoup de descendes dans la rue.

*) *Les gens ici sont très aimeble.*

Les gens ici étaient aimables.

*) *J'ai rencontré mes familles*

J'ai rencontré ma famille.

*) *Il y a beaucoup d'objet touristique qui est magnifique.*

Il y a beaucoup de sites touristiques qui sont magnifiques.

f. **Penggunaan verba bantu (auxiliaire) - 3%**

Pelesapan penggunaan verba bantu banyak terjadi. Hal ini disebabkan ada perbedaan yang mendasar antara bahasa Indonesia yang tidak mengharuskan hadirnya kata kerja dalam setiap kalimat, sedangkan bahasa Prancis mewajibkan adanya verba dalam setiap kalimat. Berikut adalah contoh kesalahan yang muncul dari responden.

*) *Pour appeler quelqu'un qui loin de moi, Je dois les visite ou envoye un letter.*

Pour appeler ceux qui sont lointains je dois leur rendre visite ou leur envoyer une letter

*) *Les citoyens plus en plus tres pauvres, et le gouvernement est riche.*

Les citoyens sont de plus en plus pauvres, et le gouvernement est riche.

*) *D'après moi, ils ne peuvent pas travailler comme les autres employes qui a plus vieux.*

D'après moi, ils ne peuvent pas travailler comme les autres employés qui sont plus vieux.

g. **Penggunaan Determinan, demonstrative, COD – COI - 3%**

*) *Je suis d'accord pour accueillir vous à chez moi.*

Je suis d'accord pour vous accueillir chez moi.

*) *Vos employés qui sont en bas âge puissent travailler chez leur.*

vos employés qui sont en bas âge puissent travailler chez eux.

*) *A mon avis, qui ont été positifs, c'est..*

A mon avis, ce qui a été positif, c'est..

h. **Penggunaan Ajektiva – 2 %**

Kaidah penulisan ajektiva dalam bahasa Prancis selalu mengikuti jenis kata bendanya: tunggal/jamak, maskulin/feminine. Jenis kata benda tersebut berpengaruh terhadap penulisan kata ajektivanya. Selain itu ditemui juga kesalahan dalam memilih kata ajektiva karena dalam bahasa perancis ajektiva dapat berubah bentuk karena jenis kelamin.

*) *Ils peuvent porter son travail et alors, finisent à chez eux.*

Ils peuvent porter leur travail et alors, finissent chez eux.

*) *Il y avait bon paysage.*

Il y avait de beaux paysages.

i. **Kesesuaian jenis kelamin (Genre)- 1%**

*) *le qualité de vie*

la qualité de vie

*) *le clé*

la clé

2. Kesalahan Sintaksis (712) - 9%

Kesalahan sintaksis dilihat dari penyusunan kata dalam kalimat (struktur kata). Kesalahan-kesalahan muncul dalam (1) penggunaan kata ganti (pronom), (2) verba, (3) subjek kalimat, (4) susunan frasa.

a. Penggunaan kata ganti (*pronom*) - 3%

*) *"Je t'excuse" seharusnya "Je m'excuse".*

*) *Je suis d'accord pour accueillir.*
Je suis d'accord pour t'accueillir.

*) *Elle est une grande statue.*
C'est une grande statue.

b. Pemakaian verba - 3%

*) *Cette entreprise va gagner le benefice*
Notre entreprise va faire des bénéfices.

*) *Je peux aller le mois prochain.*
Je peux y venir le mois prochain.

*) *je veux essayer la cuisine.*
je veux goûter la cuisine.

c. Penggunaan Subjek kalimat - 2%

*) *Ici beaucoup de la belle plage.*
Ici il y a beaucoup de belles plages

*) *Elle est une grande statue.*
C'est une grande statue

d. Susunan kata/frasa (*word order*) - 1%

*) *A Jour je vais ajoger. Joger est place vendre spécial souvenir que il y a Bali.*
Aujourd'hui, Je suis allé à Joger, un endroit speciale qui vend des souvenirs de Bali.

*) *Je voudrai rencontrer avec toi et se promenerai l'ensamble.*
Je voudrai te rencontrer et se promener ensamble.

3. Kesalahan Leksikal (593)

Pemilihan Kosa kata (*diksi*) - 14%

*) *J'ai beaucoup de temps en dernier du mois.*
J'aurai du temps à la fin du mois.

*) *Chez moi est près de la supermarché.*
J'habite près de la supermarché.

*) *Il y avait beaucoup de trouble, destruction .*
Il y avait beaucoup de problèmes et on a beaucoup détruits.

*) *Il y a beaucoup d'événment qui se passe dans mon pays.*
Il y a beaucoup d'événments qui passent dans mon pays.

*) *Je dois accompagner ma mere à l'hopital.*
Je dois emmener ma mère à l'hôpital.

*) *Je veux essayer la cuisine.*
Je veux goûter la cuisine.

4. Kesalahan Semantis & Substantif (527)

a. Ejaan (*Ortografi* /penulisan) - 13%

*) *"beacoup des places" seharusnya "beaucoup"*

*) *la volcan le plus active du monde*
le volcan le plus actif dans le monde

b. Penggunaan Tanda Baca (*accent*) - 3%

*) "*père/mère*" seharusnya "*père/mère*"

*) "*J'ai mange..*" seharusnya "*J'ai mange..*"

5. Kesalahan Wacana (348)

Penggunaan penghubung (Konjungsi) - 1%

*) *Il y a beaucoup de choses que te raconter.*

Il y a beaucoup de choses à te raconter.

*) *Je souhaite, Je passerai les vacances suivant à Paris.*

Je souhaite que passerai les vacances suivant à Paris

6. *Interlingual* (614) dan *Intralingual* (910)

Dari semua kesalahan yang muncul dapat teridentifikasi kesalahan-kesalahan yang diduga karena pengaruh (interferensi) dari bahasa ibu responden (*interlingual*) dan atau karena pemakaian kaidah bahasa sasaran yang serampangan (*overgeneralisasi*). Pelepasan kata kerja bantu (*auxiliaire*) misalnya, diduga karena interferensi dari bahasa Ibu. Sedangkan kesalahan pemakaian verba "*etre*" sebagai ganti "*avoir*" dalam pembentukan kalimat kala lampau digolongkan sebagai *overgeneralisasi* (*intralingual*).

C. Kesimpulan

Upaya peningkatan pencapaian tujuan pembelajaran yang efektif dapat dilakukan dengan adanya data yang valid dan reliabel tentang kelebihan dan kelemahan pembelajar terhadap penguasaan konsep-konsep yang dipelajari. Data tersebut dapat diperoleh melalui sebuah tes yang dikenal dengan tes diagnostik. Tes ini berupaya mengungkap tentang hal-hal apa yang masih belum diketahui atau dikuasai atau bahkan miskonsepsi yang terjadi pada pembelajar.

Pengembangan butir soal tes diagnostik yang baik didasarkan pada hasil analisis kesalahan yang sering dibuat oleh pembelajar. Kesalahan berbahasa yang sering dilakukan oleh pembelajar dapat dicermati dan dirunut penyebabnya serta dicari solusinya untuk remediasi. Jenis, variasi, dan frekuensi kesalahan menjadi sangat menentukan kualitas butir soal untuk mengungkap miskonsepsi yang terjadi.

Dari hasil identifikasi kesalahan seperti terurai di atas akan sangat berguna bagi pengajar dalam menyusun butir soal tes diagnostik. Proporsi dalam bentuk persentase menunjukkan tingkat

ASSOCIATION DES PROFESSEURS DE FRANÇAIS D'INDONÉSIE (APFI) ANTENNE YOGYAKARTA
 EN COLLABORATION AVEC UNY, UGM, LIP, MGMP
 COMITÉ DU SÉMINAIRE INTERNATIONALE APFI

ATTESTATION

Les soussignés,

Herman MIRIL, Président du comité du Séminaire Internationale APFI
 et Laddy LESMANA, Président de l'APFI antenne Yogyakarta

attestent que:

Drs. Dwijanto Djoko Pranowo, M.Pd

est intervenu

au Séminaire Internationale de l'APFI portant le thème:
 "LE FRANÇAIS EN INDONÉSIE FACE À LA MONDIALISATION"

Fait à Yogyakarta, le 8 octobre 2011

TGL. **25 MAR 2015**

[Signature]

Laddy LESMANA

Président de l'APFI antenne Yogyakarta

[Signature]

Herman MIRIL,

Président du comité du séminaire

MGMP

Bahasa Prancis DIY